

Позив васпитача подразумева веома сложено подручје деловања тако да су и њихове компетенције вишедимензионалне. У том „спектру“ компетенција *централна димензија је педагошка*. Осим овладавања различитим научним дисциплинама, изузетан значај у оспособљавању васпитача има развој њихових педагошких компетенција. Аутори на различите начине приступају разматрању ових компетенција, а суштинска разлика у тим приступима је у томе што оне могу да се посматрају у ширем и ужем смислу.

У ширем смислу, педагошке компетенције подразумевају *познавање целокупног васпитачко-образовног процеса* (познавање природе педагошко-психолошких процеса, планирање и програмирање васпитно-образовног рада, дефинисање васпитно-образовних циљева и задатака, дидактичке основе рада у васпитно-образовном раду, познавање и бирање адекватне методичке апаратуре за остваривање васпитно-образовних циљева (облика, метода, средстава), избор васпитно-образовних активности и ситуација, примена образовне и информатичке технологије, увођење иновација, познавање развоја и праћење напредовања деце, вредновање васпитно-образовног рада (формативна и сумативна евалуација), познавање односа родитељи – вртић – школа итд.).

У ужем смислу, педагошке компетенције се односе на *васпитачки стил* (специфични, личношћу васпитача обележени начин поступања и руковођења васпитним процесом). Ове компетенције су уско повезане са компетенцијама у подручју међуљудских односа јер савремена педагогија посматра васпитни процес као комуникативно делање (Граорац, 1995), а савремена комуникацијска парадигма анализира човека и васпитање у пољу интеракције. Потенцирањем потребе равноправног учешћа деце у животу одраслих, бројне критике у педагошкој историји, које су изрицане са различитих становишта и у оквирима различитих оријентација (Моленхауер, Апел, Хабермас и др.), имплицирале су оно што се данас назива нерепресивном комуникацијом, партнерским, равноправним односима између васпитача и деце, односно васпитањем као комуникативним делањем. Отворена комуникација значи да је извршен избор између отворене и затворене свести у корист прве, а тиме је направљена и селекција између метода: предност је дата разговору у односу на говор (Шушњић, 1997), односно дијалогу у односу на монолог. У основи оваквих схватања је филозофско разумевање човека као бића које непрекидно води разговор с другим људима и са самим собом како би доспео до узајамног разумевања – суштина таквог човека је у његовој способности да се упозна са различитим гледиштима, а да се у потпуности не слаже ни са једним, већ гради своје ставове од најбољег, што је изнесено и тако се доказује као стваралачко биће. У складу са овим полазиштем, савремени педагошки правци (комуникативна и интерактивна педагогија) схватају васпитање

као трансформацију индивидуе у личност до остваривања слободног човека, и то у процесу комуницирања у коме је сваки учесник свој коначни креатор.

Данас се васпитни стил објашњава начинима интелектуалне и емоционалне комуникације са децом или као *интеракција дидактичких и васпитних компетенција* којима се креира социоемоционална клима. Наглашава се да комуникација у васпитно-образовном процесу мора имати карактеристике социјалне интеракције, али и дидактичко-методичке особености. Дакле, педагошка компетенција је одређена комуникативном. Савремени васпитно-образовни рад у предшколским установама подразумева двосмерну и вишесмерну комуникацију, интензивнију интеракцију, сарадњу, разговор као методу васпитања, стваралачки приступ учењу итд. *Недирективан стил понашања*, који се сматра пожељним, доприноси побољшању социјалних односа међу децом и бољој социо-емоционалној клими у васпитној групи. Истраживања показују да је недирективни стил понашања васпитача повезан са чешћим испољавањем дечје иницијативе у комуникацији – она у већој мери изражавају сопствено мишљење, постављају питања и почињу комуникацију.

Креативнији облици учења омогућују да се реализује и развојна функција вртића и учења као суштинског фактора развоја личности детета.

Важно је нагласити да не треба тежити развијању специфичних, него што *флексибилнијих педагошких компетенција*, пошто време у којем живимо захтева и од васпитача да буду припремљени за различите неизвесне ситуације и за прилагођавање променама. Потребно је, према томе, да се током њиховог професионалног оспособљавања води рачуна и о развоју креативности, а то подразумева подстицање способности критичког промишљања, иницијативности, аутономије мисли, интринзичне мотивације и др.

Педагошки компетентан васпитач у свакој ситуацији треба да зна шта, како и зашто треба да ради – *шта* организовати, усмеравати, предлагати, мотивисати, координирати, нудити; *како* радити: поступно, одмерено, стрпљиво итд.; *зашто*: да би се дошло до нових сазнања и остварили зацртани циљеви.

→ Протумачите чињеницу да се општом структуром студијских програма тежи подстицању *професионалне аутономије и рефлексивне праксе* будућих васпитача:

* Васпитач је организовао активност прављења воћа од пластелина. Деца показују незаинтересованост за активност. Шта је потребно урадити? Образложите.

